

องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี

พรเทพ นามกร¹ สุปราณี ธรรมพิทักษ์² และพงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต³

ได้รับบทความ: 3 เมษายน 2562

แก้ไขบทความแล้วเสร็จ: 16 พฤษภาคม 2562

ตอบรับตีพิมพ์: 16 พฤษภาคม 2562

เผยแพร่: 31 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี และ 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี จำนวน 500 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร ความโค้ง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง และการวิเคราะห์เนื้อหา

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

อีเมลล์: pornthep_2506@hotmail.com

² ดร., อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

อีเมลล์: supraneegspa@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์, ดร., อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

อีเมลล์: pongstate@hotmail.com

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี พบว่า 1) โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: องค์ประกอบ/ การมีส่วนร่วมของประชาชน/ การพัฒนาท้องถิ่น

THE PUBLIC PARTICIPATION FACTORS IN LOCAL ECONOMIC, SOCIAL AND ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT IN CHANTHABURI PROVINCE

Pornthep Namakorn¹ Supranee Thammaphithak²
and Pongsatean Luengalongkot³

Received: April 3, 2019

Revised: May 16, 2019

Accepted: May 16, 2019

Available Online: August 31, 2019

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop model of the public participation factors in local economic, social and environmental development in Chanthaburi Province, and; 2) to test the consistency model of the public participation factors in local economic, social and environmental development in Chanthaburi Province with the empirical data. The key informants were 9 people who were expert in local economic, social and environmental development, chosen by purposive sampling. The samples were 500 people who had right to vote and lived in the local administrative organization of Chanthaburi Province, obtained through multi-stage sampling.

---

¹ Ph.D. student, Philosophy of Public Administration, Graduate School of Public Administration, Burapha University.

Corresponding author

E-mail: pornthep_2506@hotmail.com

² Dr., Lecturer of Graduate School of Public Administration, Burapha University.

E-mail: supraneegspa@hotmail.com

³ Associate Professor, Dr., Lecturer of Graduate School of Public Administration, Burapha University.

E-mail: pongsate@hotmail.com

The research instruments consisted of structured interviews and questionnaires. Data analysis in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, 2nd order confirmatory factor analysis and content analysis.

The results found that:

1. The public participation factors in local economic, social and environmental development in Chanthaburi Province were 4 main factors as follows: 1) Participation in decision-making; 2) Participation in planning; 3) Participation in implementation, and; 4) Participation in monitoring and evaluation.

2. Results of examine the goodness of fit model were as follows: 1) Model of the public participation factors in local economic development in Chanthaburi Province was fit to the empirical data; 2) Model of the public participation factors in local social development in Chanthaburi Province was fit to the empirical data, and; 3) Model of the public participation factors in local environmental development in Chanthaburi Province was fit to the empirical data.

KEYWORDS: Factor/ Public Participation/ Local Development

บทนำ

ปัจจุบันการมีส่วนร่วม (Participation) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กร ที่ได้รับการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากรัฐบาลให้ประชาชนมีอำนาจในการ ปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลท้องถิ่น ที่มีอำนาจ ในการบริหารพัฒนาท้องถิ่น มีความเป็นอิสระและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2557, หน้า 279) การเข้ามามี ส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหลักของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 กล่าวไว้ว่า “ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” รวมถึงมาตรา 287 ได้กล่าว ไว้ว่า “ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังกล่าวได้ด้วย” (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552, หน้า 52) สาระที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การ ค้นหาปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การพิจารณา ตัดสินใจแก้ไขปัญหา การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อ ตัวประชาชนเอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรพื้นฐานของการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและพัฒนาได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการสาธารณะ การแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน ที่มุ่งเน้นการบำบัดทุกข์บำรุงสุข และสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น และมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้ท้องถิ่นเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เมืองเศรษฐกิจ เมืองท่องเที่ยว และเมืองอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่นตามวิถีทางประชาธิปไตยที่ถูกต้อง (แพทริยา พลอยไป, 2559, หน้า 2) อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา ประชาชนไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นได้มากนัก ทั้งนี้เพราะรัฐเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการดำเนินงาน

ที่มีลักษณะเป็นการปกครองโดยรัฐมากกว่าเป็นการปกครองโดยประชาชนในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถจัดการปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ได้ เป็นผลทำให้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง (เสาวลักษณ์ ปิติ, 2556, หน้า 1)

สำหรับจังหวัดจันทบุรีจากแผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ.2561-2564) ได้กล่าวถึง การพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านอัญมณีและเครื่องประดับ ด้านการท่องเที่ยว และด้านการค้าชายแดน การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และขยะ และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) จุดอ่อน (Weakness) ด้านเศรษฐกิจ คือ การบริหารจัดการด้านการเกษตร อัญมณี และการท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ด้านสังคม คือ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และภาวะสุขภาพของประชาชนในจังหวัด และด้านสิ่งแวดล้อม คือ แหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอและครอบคลุมต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ และการบริหารจัดการน้ำขาดประสิทธิภาพ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี ถือได้ว่าเป็นองค์กรพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ช่วยส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อกระทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของชุมชน เป็นการพัฒนาจากการรับรู้ปัญหาของชุมชน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประเด็นปัญหาที่ว่า “ทำอะไรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น” และเป็นที่มาของข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง?” โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาท้องถิ่น สังเคราะห์เป็นโมเดลองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมทางการบริหารงานท้องถิ่นที่สำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อสะท้อนปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและยังเป็นนวัตกรรมทางการบริหารงานท้องถิ่นที่สำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. โมเดลขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. โมเดลขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. โมเดลขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นกระบวนการร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตาม และร่วมตรวจสอบประเมินผลในกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเป็นกลวิธีหลักที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ส่งผลให้เกิดเมื่อน่าอยู่อันจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติโดยรวม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548, หน้า 59)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่อาศัยคนเป็นศูนย์กลาง คนมีความพร้อมและได้รับการศึกษาที่ถูกต้องจะเข้าไปเปลี่ยนองค์ประกอบอื่นในท้องถิ่น

ให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาทิ เศรษฐกิจยั่งยืน สังคมยั่งยืน และสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เป็นต้น (ชลิข ชรัญญชัย, 2556, หน้า 23)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลกันของเศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environment) เพื่อมุ่งหมายให้เกิดความมั่นคงในการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ (Human Security) และแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 3 มิติ สรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Sustainable Economic Development) เป็นการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ มีเสถียรภาพ มีความสมดุล และกระจายความมั่งคั่ง เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่อย่างยั่งยืนในระยะยาว

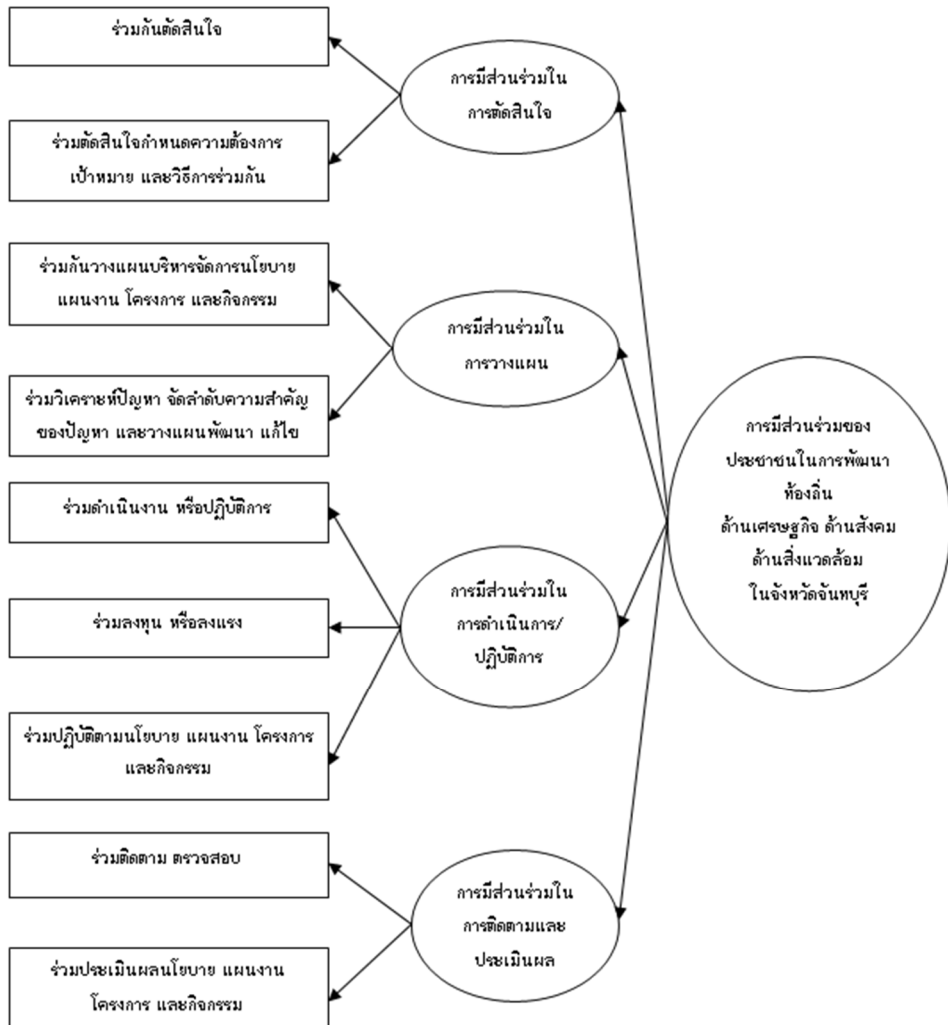
2. การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน (Sustainable Social Development) เป็นการพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยการพัฒนาคนให้มีผลิตภาพสูงขึ้น สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน มีจิตสำนึก พฤติกรรม และวิถีชีวิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Sustainable Environment Development) เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ การปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับได้ และทำลายมลพิษนั้นได้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพต่อไปอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมนำไปสู่การวิจัย โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) เพื่อให้เกิดความสมดุลกันระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Earth Summit, 1992-Agenda 21: Programme of Action for Sustainable Development) และจากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนของนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และได้ 9 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ร่วมกันตัดสินใจ 2) ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ เป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน

3) ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม 4) ร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา 5) ร่วมดำเนินงาน หรือปฏิบัติการ 6) ร่วมลงทุน หรือลงแรง 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม 8) ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และ 9) ร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงแบบหลายวิธี (Multi-method Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ (ร่าง) องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี จากการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และมีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา 3, มิติของการพัฒนา คือ มิติการพัฒนาเศรษฐกิจ มิติการพัฒนาสังคม และมิติพัฒนาสิ่งแวดล้อม จำนวน 18 ข้อคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำผลที่ได้ไปสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมใน จังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 412,681 คน (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจันทบุรี ณ วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2560) กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบตามแนวคิดการใช้ขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของคอมเรย์และลี (Comrey & Lee, 1992 อ้างถึงใน ชีระดา ภิญโญ, 2555, หน้า 16) ที่ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ราย ถือว่าอยู่ในระดับดีมาก (Very Good) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยสุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี 3 ประเภท จำนวน 81 แห่ง ใช้เกณฑ์คำนวณร้อยละ 30 โดยใช้จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการสุ่ม จากนั้นสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน (Without Replacement) โดยวิธีการจับสลาก ได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท จำนวน 24 แห่ง จาก 3 ประเภท และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นตามจำนวนประชาชน โดยใช้จำนวนประชาชนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 500 คน

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำแนกตามด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และแต่ละด้านจำแนกตามองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ เป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมดำเนินงาน หรือปฏิบัติการร่วมลงทุน หรือลงแรง และร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมติดตามตรวจสอบ และร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม จากการ

สังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้ข้อคำถาม 81 ข้อ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อดีข้อเสียความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถาม โดยพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .973

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเดินทางไปแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 500 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาที่สมบูรณ์ จำนวน 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวที่ใช้ในการศึกษาขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ค่าความน่าจะเป็น (P-value) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (TLI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของเศษมาตรฐาน (SRMR) และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA)

2. การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยได้รับหนังสือรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย หมายเลขรับรอง 01-2561 วันที่ให้การรับรอง 23 มกราคม พ.ศ.2561 และหมายเลขรับรอง 112-2561 วันที่ให้การรับรอง 16 ตุลาคม พ.ศ.2561 สำหรับการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ การที่ผู้เข้าร่วมมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการวิจัย และเมื่อเข้าร่วมการวิจัยแล้วสามารถยุติการเข้าร่วมวิจัยในช่วงใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้ง

เหตุผลต่อผู้วิจัย ทั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ และข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ โดยจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ที่ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย

1.1 องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 2 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ร่วมกันตัดสินใจ และ 2) ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ เป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน

1.2 องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 2 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรม และ 2) ร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนพัฒนาแก้ไข ปัญหา

1.3 องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ร่วมดำเนินงาน หรือปฏิบัติการ 2) ร่วมลงทุน หรือ ลงแรง และ 3) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม

1.4 องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มี 2 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และ 2) ร่วมประเมินผล นโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรม

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เกณฑ์ดัชนีตรวจสอบความตรงของโมเดล กับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hooper, Coughlan, & Mullen, 2008) ดังนี้ ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) น้อยกว่า 2 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) มากกว่า 0.05 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มากกว่า 0.95 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (TLI) มากกว่า 0.95 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของ

ความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) น้อยกว่า 0.07 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) น้อยกว่า 0.08 ผลการตรวจสอบดังในตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 รูปแบบองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี

องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี				
องค์ประกอบหลัก	น้ำหนัก องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	น้ำหนัก องค์ประกอบ	อันดับ
การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	0.889	ร่วมกันตัดสินใจ	0.886	4
		ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ เป้าหมาย และ วิธีการร่วมกัน	0.879	
การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	0.910	ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการ นโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม	0.944	3
		ร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา และ วางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา	0.903	
การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ/ปฏิบัติการ	0.991	ร่วมดำเนินงาน หรือ ปฏิบัติการ	0.930	1
		ร่วมลงทุน หรือลงแรง	0.902	
		ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และ กิจกรรม	0.924	
การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล	0.932	ร่วมติดตาม ตรวจสอบ	0.945	2
		ร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงาน โครงการ และ กิจกรรม	0.937	

$\chi^2 = 23.014$, $df = 16$, $\chi^2/df = 1.438$, $p\text{-value} = 0.113$, $TLI = 0.997$, $RMSEA = 0.030$,
 $SRMR = 0.010$ และ $CFI = 0.999$

จากตารางที่ 1 โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี ตามสมมติฐานที่ 1 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ประกอบด้วย $\chi^2 = 23.014$, $df = 16$, $\chi^2/df = 1.438$, p-value = 0.113, TLI = 0.997, RMSEA = 0.030, SRMR = 0.010 และ CFI = 0.999 โดยค่า p-value มากกว่า 0.05 หมายถึง ค่า Chi-square แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือยอมรับสมมติฐานว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 2 รูปแบบองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี

องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี				
องค์ประกอบหลัก	น้ำหนักองค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	น้ำหนักองค์ประกอบ	อันดับ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.989	ร่วมกันตัดสินใจ	0.924	2
		ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ เป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน	0.938	
การมีส่วนร่วมในการวางแผน	0.996	ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม	0.931	1
		ร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา	0.942	
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ	0.956	ร่วมดำเนินงาน หรือปฏิบัติการ	0.916	3
		ร่วมลงทุน หรือลงแรงร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรม	0.940	
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	0.917	ร่วมติดตาม ตรวจสอบ	0.955	4
		ร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรม	0.940	

$\chi^2 = 29.030$, $df = 20$, $\chi^2/df = 1.451$, p-value = 0.087, TLI = 0.997, RMSEA = 0.030, SRMR = 0.008 และ CFI = 0.999

จากตารางที่ 2 โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี ตามสมมติฐานที่ 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ประกอบด้วย $\chi^2 = 29.030$, $df = 20$, $\chi^2/df = 1.451$, p-value = 0.087. TLI = 0.997, RMSEA = 0.030, SRMR = 0.008 และ CFI = 0.999 โดยค่า p-value มากกว่า 0.05 หมายถึง ค่า Chi-square แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือยอมรับสมมติฐานว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 3 รูปแบบองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี

องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี				
องค์ประกอบหลัก	น้ำหนักองค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	น้ำหนักองค์ประกอบ	อันดับ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.986	ร่วมกันตัดสินใจ	0.918	1
		ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการเป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน	0.962	
การมีส่วนร่วมในการวางแผน	0.982	ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม	0.955	2
		ร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา	0.945	
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ	0.970	ร่วมดำเนินงาน หรือปฏิบัติการ	0.949	3
		ร่วมลงทุน หรือลงแรง	0.912	
		ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม	0.856	
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	0.903	ร่วมติดตาม ตรวจสอบ	0.957	4
		ร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม	0.932	

$\chi^2 = 26.158$, $df = 20$, $\chi^2/df = 1.307$, p-value = 0.160, TLI = 0.998, RMSEA = 0.025, SRMR = 0.006 และ CFI = 0.999

จากตารางที่ 3 โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ตามสมมติฐานที่ 3 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ประกอบด้วย $\chi^2 = 26.158$, $df = 20$, $\chi^2/df = 1.307$, $p\text{-value} = 0.160$. $TLI = 0.998$, $RMSEA = 0.025$, $SRMR = 0.006$ และ $CFI = 0.999$ โดยค่า $p\text{-value}$ มากกว่า 0.05 หมายถึง ค่า Chi-square แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือยอมรับสมมติฐานว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก และ 9 องค์ประกอบย่อย คือ 1) องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการเป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน 2) องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา 3) องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมดำเนินงาน หรือปฏิบัติการ ร่วมลงทุน หรือลงแรง และร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และ 4) องค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ร่วมติดตามตรวจสอบ และร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การร่วมในการวางแผน คือ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดแนวทางดำเนินการติดตาม ประเมินผล และตัดสินใจ 2) การร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการประสานความร่วมมือ 3) การร่วมในการ

ใช้ประโยชน์ คือ การนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และการได้รับประโยชน์ คือ การแจกจ่ายผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาอย่างยุติธรรม และ 4) การร่วมในการประเมินผลเพื่อประชาชนในชุมชนจะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดำเนินการหาทางแก้ไขต่อไป และองค์ประกอบที่ได้ก็มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในงานวิจัยของศุภลักษณ์ จิตรบุตร (2555) และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จึงทำให้องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ที่ได้สังเคราะห์ออกมาสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีได้

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่าความรวมถึงว่าองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจได้

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี พบว่า อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ มีความสำคัญในโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิระชาย นามบุญมี (2552) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมใน

การดำเนินการ ชุมชนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมปฏิบัติงานในลงทุนและร่วมปฏิบัติงานได้ในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภท ซึ่งจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดต้นทุนให้กับตัวเองในการดำเนินงานและจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ การดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นได้ด้วยตนเองทำให้เกิดความยั่งยืน

2.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า ความรวมถึงว่าองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคมได้

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี พบว่า อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีความสำคัญในโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Turton (1987) ซึ่งปฏิบัติงานในสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมแห่งสหประชาชาติ (UNRISD) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคม เป็นการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในกระบวนการวางแผนตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและในการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่าง ๆ โดยสมัครใจ

2.3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า ความรวมถึงว่าองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมได้

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี พบว่า อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสำคัญในโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ที่มุ่งการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการสิ่งแวดล้อมให้คู่ขนานไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ ในลักษณะของการพัฒนาแบบรวมส่วน หรือบูรณาการทั้งระบบ โดยสร้างโอกาสหลักประกันและสภาพแวดล้อมในสังคมให้มีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกำหนดแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ผลการวิจัยโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนที่มีความสนใจและมีความรู้ความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ

2. ผลการวิจัยโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคมในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นสังคมคุณภาพ และพัฒนาโครงสร้างทางสังคมฐานรากให้มีความแข็งแกร่ง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนออกแบบสังคมในอุดมคติ และเปิดโอกาสให้เลือกในสิ่งที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

3. ผลการวิจัยโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยที่ประชาชนต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนร่วมกับภาครัฐ

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบโมเดลองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรีกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ เพื่อขยายองค์ความรู้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- จิระชาย นาบุญมี. (2552). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินศูนย์เด็กเล็กในอำเภอ ร่องขวาง จังหวัดแพร่* (การค้นคว้าอิสระ). สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชลัช ชรณัญชัย. (2556). *การพัฒนาท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย: ข้อเสนอการให้องค์ความรู้และการมีส่วนร่วมทางการบริหารท้องถิ่นเบื้องต้นแก่ผู้เรียน*. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 11(2), หน้า 21-29.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *การให้บริการสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีระดา ภิณฑุ. (2555). *เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบสำหรับงานวิจัย*. นนทบุรี: เฟิร์นข้าหลวง พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ.2561-2564)*. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 20, 2562, จาก <http://www.chanthaburi.go.th>.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด (พ.ศ.2540-2544)*. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 23, 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3783.

- แพทรียา พลอยไป. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์). สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2557). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(3), หน้า 278-289.
- ศุภลักษณ์ จิตรบุตร. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองลาด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร* (วิทยานิพนธ์). สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- เสาวลักษณ์ ปิติ. (2556). *แนวทางในการหารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย: ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของสภาองค์กรชุมชนในการบริหารกิจการท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์). คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Hopper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), pp.53-60.
- Turton, A. (1987). *Production, power and participation in rural Thailand*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.
- United Nations. (1992). *United Nations Conference on Environment & Development: AGENDA 21, held at Rio de Janeiro, Brazil from 3-14 June*. Rio de Janeiro: United Nations.